

Registered at the General Post-Office for transmission abroad.

ԵՐԿՐԱԳՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ՄԱՆՉԵՍՏԵՐԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏՆԱԿԱՆ, ԿՐՅՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ :

Հրատարակիչն է, Վարդապետ Վարդապետյանը
Բեռլին Գրատարակչի ԵՒ Մանչեսթեր :

— Երկուրդ, յոթանաս, հինգ և յոթանաս (ազատ և ծախս
իսկ զոսպայի) — զանազան Առկար Կարգեր և
Շահապատկան, Կրթական և այլն .

M. le Chevalier K. Vardapete Shahnazarians,
151, Rumpfod Street, Manchester, (Angleterre.)

Տարեկան գին համարժեք ծախսի զոսպայի, որ երկու
Առկարի և Տարեկան գին զոսպայի, և 25 և 4.

- Այն տեղերի զոսպայի ծախսի տարեկան
գինն է :
- Վերջապետան . . . . . 15 ,,
- Երկուրդ . . . . . 7 ,,
- Մեկ երեքի գինն է Մանչեսթերի 5
- Կրթական 7
- Բարձրագույն կրթական տեղի և այլն . . . . .

Ստորագրութեան տեղիքն են Կոստանտնուպոլիս Սարգիս Աղայ Մ. Հիսարեանի սենեակն ի Ղաթա . — Իզմիր Մարկոսեան Յակոբ Աղայի սենեակն . — Հալեպ Յովհաննէս Աղայ Քիւրճեանովի սենեակն . — Սուրբ Երուսաղէմ Արժանապատիւ Եսայի Վարդապետի սենեակն . — Աղեքսանդրիա (Եգիպտոս) Տէր Գասպարեան Ղազարոս Աղայի սենեակն . — Կալիփա Պ. Պետրոս Սարգսեանի սենեակն . — Բաթաղիա Պ. Մանուկ Որդանանեանի սենեակն . — Լոնդոն Աղայ Մարտառոֆիի սենեակն . — Փարիս Աղայ Պողոս Արփաճեանի սենեակն . — Մարսիլիա Աղայ Մարգար Գուպիկեանցի և Աղայ Յարութիւն Անդրեասեանի սենեակներն : Առ այժմ ուղարկեան կրնան վերոյգրեալ սենեակաց մէկէն ստանալ մինչև որ յատուկ գործակալներ հաստատուի բաղնիստի և ընթերցանայի բաղնիքներ :

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ :

Տեղեկանքներ փոխադրանքներ . — Թուրքիայի . — Երևան . — Արարիկ .

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Երրորդայի արդի քաղաքապետութիւնն նշանաւոր իրողութիւն չընծայեր : Հիւսիս և Հարաւ Գանձ մարդի և Հեղինակի մէջ քաղաքական հորիզոնն դրդումար և որոտամար յուզուեցան . այլ բարեբախտարար այն մրրկներուն յաջորդեցին հանգարտութիւն, և հորիզոնն ըստ առաջնոյն պարզելով ամենայն մարդ կենցաղագէտ շատ կամ սակաւ պարզութեամբ կղիտէ Երրորդայի ապագան և Գերմանիոյ պառակտումներն մինչև որ Պրուսիա կամ Ավստրիա, մէկն զմիւսն Գաղնակցութենէն վարէ, և անոր բախտն ինքնիշխան տնօրինէ :

— Վիեննայի խորհրդակցութիւնն ընդմիջելով կշարունակէ և Գանձարդի և Շլեզվիկի սահմաններն որոշելու խնդիրն գրեթէ աւարտեցաւ գեթ թուղթի վերայ, երկուստեք հաճութեամբ, ամենազգուշորին կնճիռն դանձական խնդիրն է, որ կյուսացուի թէ մինչև անոյս 15-20 նոյնպէս աւարտի : Այնուհետև հակառակութեան նիւթն Գերմանիոյ և Գանձարդի մեջէն վերցուելով

կկենտրոնանայ միայն Գերմանիոյ պետութեանց մէջ, որոցմէ 10էն աւելի, յիշատականներով Գիւտի առեանն կիսողեն, շանալով, ամեն մեկն, երեք դրսութիւններէն մէկն կամ երկուքն կամ երեքն համանգամայն ժառանգելու իրաւունքն յառաջ բերելով, մոռնալով անտարակոյս որ Պրուսիոյ արքայի պէս ամենակարող իշխան հակառակորդ և դատախազ ունին :

— Գինեվի յուզումներն և աղմուկներն բարեբախտարար հանդարտեցան և կալանաւորութիւններն վերջացան . այլ բնութիւնն տակաւին կտուէ և յանցաւորաց դատն և պատիժն տնօրինելն ժամանակի կարօտ է :

— Ալգերիայի ապստամբութիւնն, որ 20 օր առաջ, իբրև վերջացած կգրուէր և կկարծուէր, այժմ նորէն արժարծեցաւ աւելի ահաւոր կերպիւ : Ապստամբներն իրենց ձեռք իրենց արտ, արմտիք և բնակարան այրելով անմատչելի լեռ և անտառ և անուպատ կբաշտին որպէս զի ամենայն ուժով դէմ դնեն օտարի աշխարհակալութեանն :

— Հիւսիսային Սմերիկայի լաբերն կարեւոր ինչ չեն ընծայեր : Պ. Վինկոն երեք և կէս տարի պատերազմելէն, մէկ միլիոն մարդոց արիւն հեղին և 2,000 միլիոն վառօղ պայրելու վատնելէն յետոյ տակաւին 1861 թուի ցնորրն կգգուէ և սուրի ծայրիւ Հարաւայիններն նուաճել կերագէ : Ատլանտային և Չարլտոնէն ամենեկին նորալուրբ չկան . Մօրիլի ուղե կծեծկուին, նոյնպէս Շեն

նադօ ձորին մէջ, ուր ըստ ոմանց Հարաւայինը կյաղթեն, ըստ այլոց Հիւսիսայինը : Պետերսբուրգի պաշարումն չգիտեմք վերցուած է թէ ոչ, չգիտեմք թէ հոն նոր ականներն կիտրեն թէ ոչ . այս ինչ ճշգրտապէս գիտեմք որ սպարապետ Գրանտն դարձեալ իր սիրելի շարժումներն ձեռք առաւ . նա, քանի մի ամսուան մէջ Յամս գետն քանի մի անգամ անցաւ և վերադարձաւ : Այժմ ինչպէս վերջին լուրերն կճանուցանեն, նա Վելդոնի երկաթուղին բռներ կեցեր է, ուստի թէեւ առաջ 3-5,000 մարդ կորսնելով յետո մղուեցաւ, այլ թարմ զօրաց օգնութեամբ վերստին գրաւեց զայն, ուր տակաւին կկենայ : Ընկերհաշտականներն բազմաթիւ գումարներ խմբելով հաշտութեան պայմաններ հայթայթել կշանան . իսկ Պ. Վինկոն Ռիչմոնդ հաշտարար խրկելն ի պաշտօնէ անհիմն ըլլալն կճանուցանէ :

— Թուրքաառան . — Դանուբեան իշխանութեանց Խորհրդարանն բացուեցաւ իշխան Կուզայի առեանախօսութեամբն, որուն պատասխանեց Խորհրդարանն ամսոյս 2ին յայտնելով իր գոհութիւնն և խոստանալով իր բացարձակ ձեռնտութիւնն : Նոյնպէս բացուեցաւ Սերվիոյ Խորհրդարանն աիրող իշխանի հայրենասիրական տանաբանութեամբն, զոր տեղոյ նուազութիւնն մեզ չնեբեր թարգմանել և մեր ընթերցողաց հազորդել : Հոս կտրելի նաև մեր ընթերցողաց ծանուցանել թէ Պօլսի ազգային քաղաքական ժողովոյ անդամոց ընտրութիւնն ալ լրացաւ և թէ, յուսալի է, որ

անցեալ վնասներէն օգուտ բաղելով . այսուհետև կանոնաւորապէս գործէ և ներգործէ , ասիկա մեր հանապազորդեան ուխտն է , մեր վնասներէն իղծն է . սակայն քանի որ աներեկոյթ սատանաներն երևելի ազգասէրներէն աւելի գործունեայ են և գործել , բանի որ մեր ժողովրդեան ամեն անդամն , բոլոր մտքին մէջ պարտուց կատարման և իրաւանց պաշտպանութեան գաղափարն տակաւին չէ տար . բայց որ այս վերջին ընտրութիւնն առջիններէն աւելի տեսական և արդիւնաւոր ըլլալն ո՞վ կրնայ երաշխաւորել :

— Ուսմանից Մօնիտօրն Սեպտեմբերի 1ին մէկ նոր օրէնք կըրտարարուի , ըստ որոյ ամեն օտարական քրիստոնեայ նոյն երկրին մէջ կալուած գնելու և վայելելու իրաւունք կատանայ :

— Ատրիբի Գէազ դաւառի բնակիչներն կըսէ Տրիեստէն եկած հեռագիրն , ապատմեցան եւ Մարաշէն Ալեքսանդրիս , Ադանա և Հալեպ երթալու ճամբաներն բռնեցին :

Վսեմափայլ Նուբար Փաշան կոստանանու պօլիս հասաւ , ուր ի պաշտօնէ ծանուցանէ պիտի Բ . Դ . Սուլէյմի Նրանցքի մասին Նապոլէոն կայսեր ըրած հաշտարարական որոշումն : Մասալի ղինուարական մարզերն աւարտեցան ի ներկայութեան Սուլթանին : Քիւստէնճէի , Վարնայի եւ Իզմիրի երկաթուղիներէն զատ Անդրիանուպօլիս և Ատրիբի մէջ ալ նոր երկաթուղի շինուելու առաջարկութիւններ եղան :

— Իշխան կուգա վանդակից գրաւեալ կալուածոց փոխարէն 35 միլիոն ֆրանկ հատուցումն կառաջարկէ :

Թ Ղ Թ Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ք

[Տկս րիւ 22 և 25.]

Կարս 23 Դեկտ. 1863

Աստուածընտիր և Վեհափառ Ամենապատիւ Բարձր Սրբազան Տէր և Հայր հայրենեայ :

1863 նոյեմբ. 9ին կաղզվան այս ցաւալի գէպը կըպատահի . Հայոց ազգէն Պօղոսի օրդին Յարութիւնը իրեն առևտուրի պատճառով զեղերը գտնուելով՝ Տաճկաց Մահմուտի օրդի Իւսուֆը ի մէջ գիշերի Յարութիւնի տունը մտնելով մոմ կըվառէ , կնոջ ետքախը կըմանէ , խաման չըպախ կնոջ սրտի վրայ կըգնէ . յանկարծակի կինը աչքը կըբանայ զինքը ծանր վտանգի մէջ տեսնելով . Իւսուֆը կըսէ կնոջը եա կըյանձնվիս՝ չէ նէ բեզ կըմեռցնեմ . իրեն չար կամքը կըկատարէ , կերթայ : Երէք օրէն Յարութիւնը կըվերադառնայ իր տունը . կնոջմէն այս պատմութիւնը կըհասկնայ . միւս օրը կըտեսնայ որ յիշեալ Իւսուֆը ժամը 11ին իրենց դռներուն կողմը կըսլաւորուի . Յարութիւնը կըսէ ի՞նչ բան ունիս այս կողմերը . Իւսուֆը կըբարտասխանէ . մեր աւանակները կորերեն՝ անոնք կը փնտռեմ : Յարութիւն հրացանը առնելով ետէն կերթայ հրացանը վրան կը պարպէ . երէք օրէն ետքը Իւսուֆն կըմեռնի . զարկած ժամանակին տարածայութիւն կըլլայ Տաճկաց մէջ , մեծ և փոքր սու հասարակ Հայոց թաղը կըթափին , այս մտօք Հայերը ջարդելու համար . խիտն քաղաքիս կիւլիւմ Օղլու Ալի պէկը , որ հոն միւտիւր էր , կեղնայ զարթիկներով մէն ընել տալու համար :

Հայոց քահանաները , իշխանները , ժողովուրդները ծեծելէն զատ , միւտիւր պէկն ալ կըծեծեն . վերջապէս այդ Յարութիւնը կապանօք հոս կըլքուին . Հայերն ալ մահաբազորութիւն ընելով Գերապատիւ Առաջնորդ Հայր սուրբին . ան ալ խիտն ըստ իւր բնատուր ազգասիրական սովորութեան Գուռն երթալով , ի նոյն վայրկեանին Ապտուլահ փաշայի օրդի Մէհմէտ պէկը բանի գին . Լորներով մուպաշիր խրկեց յիշեալ կաղզվան այս խուռութիւնը մէն ընել և բանին հուժիւնը հասկնալ , ինն օրէն վերադարձաւ քաղաք անմիջապէս Առաջնորդ Հայր սուրբին գալով թախիբի կուտայ քանի Տաճկաց մէջ այս վերոյիշեալ պատմութիւնը ճիշդ ըլլալուն համար . եւ Հայերն ալ անպարտ ըլլալուն . Ալլազքեաց երկու զխաւոր պէկեր յանցանոր հանելով կըպատմէ Հայր սուրբին . այն պատմութիւնը մէծխի մէջ փաշային ալ կընէ . կաղզվանէն կրկին անգամ Հայր սուրբին գիր կուգայ թէ հաւատարմութիւն չունիմք ասոնց մէջ մնալու . խիտն զիշեր , ժամ երեքին Հայր սուրբը Գուռը երթալով ի նոյն վայրկեանի փաշայն կանանոցն զուրա բերել տալով հրամանագրութեամբ երկու զապթիէ կըխրկէ կաղզվան Քեալ փաշա պէկը արդիւլի , ամենին գործի չի խառնվի . միւս Ֆէղուլահ պէկը հոս բերել տալով ըստ արժանոյն տերութեան կանոնով նեղի ձգելէն վերջը հաստատ երաշխաւորներով մուրհակ առաւ խաղաղութիւն ընելու համար իր տեղը խրկեց : Մնաց որ տեղուց Տերութեան մէջիսք փաշայով ի միասին մազպաթայ ըրածէ Բարձր Գուռը հրաման ուղեւոր Պօղոսի օրդի Յարութիւնը մեռցնելու համար . դուցէ թէ ուրիշ կերպով ծանուցած ըլլան , որով արդարութեան օրէնքը հրամայէ սպաննելու . այս պատճառաւ բանի հուժիւնը մեր քաղաքի Եպիսկոպոսն ժողովական իշխանօք յատուկ կամեցանք ծանուցանել Ձերում Բարձր Վեհափառութեան . բանի ճշմարտութիւնը տեղեկանալէն յետոյ Բարձր Գուռը ինչ տնօրէնութեամբ իմաց տալ Ձեր Վեհափառութեան է շնորհ : Բայց կըխնդրենք որ տեղուց կուսակալին Բարձր Գուռն և Ձեր Վեհափառ Սրբազնութեանէն յատուկ սատակ հրամանագրեր ըլլան որով մեր ազգին վրայ բարի աչքով նայի . եթէ հնար է նոյն գրութիւնները Առաջնորդ Հայր սուրբին գալ ապա իրեն արվի : Յունիս ամսոյ 17ին տեղուց հայրենասէր Առաջնորդ երկարապատում գրութիւն ըրած է Տեղապահ Բարձրապատիւ Սրբազանին . մինչ հիմա ոչ պատասխան առինք և ոչ օգուտ մը տեսանք . այն զիրերը , եթէ հնար է , գտնելով տեղուց կառավարութեան հուժիւնները տեղն ի տեղով կարող էք հասկնալ , այլ ևս ուրիշ յայտարար մահաբազորութեան կարօտ չըլլար :

Մնամք ևն
(12 ստորագրութիւն կըկրէ)

Ի Փետրի 11 Յունվար 1864

Ամենապատիւ և Վեհափառ Սրբազան Հայր , և ազգասէր բարերար Տեառք

Ազգային վարչութիւնը մինչի ցարդ առանց զուրի ըլլալով . Չար Սանճախ վիճակայ ժողովրդոց խղճութիւնը ի վաղուց ծանուցար . և երէք կատարելագործութիւնն չստացանք . բայց Սրբազնութեանդ օրհնառար գրութեամբ իմացանք

պետ և զուրի և միանգամայն սրաչտպան կնարգեալ էք , որոյ աղբուլին աղոթող ենք . և զիտանոցաւակնիսը ենք տեղուց ժողովուրդքս . որ Տերութեանդ հովանաւորութեամբ և ազգային վարչութեան շնորհիւ յունով եմք որ տեղուց ժողովրդոց ցաւը և տառապանքը օր ըստ օրէ թեթեւայ , վասն զի եթէն ամիս է որ մեր նուաստութեան կրած երկիւղը և ժողովրդոց անտանելի տառապանքը , ոչ սակաւ գրութեամբ կարող ենք ծանուցանել . այսու ամենայնիւ վաթսուն դիւղէն աւելի բնակիչ ժողովուրդ կայ ի վիճակ և մինչև ցայժմ ոչ ժողովուրդ մեզ տեսութեան եկած է , և ոչ մենք նոյն այցելութեան . իսկ եթէ պատահամք մինն ի նոյնանէ ի տեսութիւն գայցէ տեղուց , սոյն ապստամբ Տէրպէկերը յորժամ լուիցեն , զմանս սպաննեն , զմանս հարկանեն , և զմանս ի տիղմն թաւալեն . իսկ մեր տեսեալ զայս վշտալի և ցաւալի լուրերը երէք չի համբերեցանք . դոնէ անձամբ այցելութեան երթալ և միանգայն տեղեկանալ ժողովրդոց որպիսութեանն , և յորժամ երեալ գնացար այն ի Սօրիխայն գիւղ , Տերեպէկաց թեւաղորութեամբ ի ցարեկ ժամանակի ժամ 9 ըլլալը մեզ պաշարելով , ոմանք սրով և ոմանք ստորձանակով և հրացանով . վերջ մեր նուաստութեան Ալի զավագին հրացան մի պարպելով գոռոյն վրայի զրանոց որ արճիճով լեցուած էր , ըստ պատահման հրացանէն ելած արճիճը գոռոյն վրայ կապուած արճիճներուն պատահելով երէք մնաս մը չտուաւ . իսկ եթէ Ալի զավագն այն տեղ մեռանէր՝ յայնմ ժամանակի մեր նուաստութիւնն ևս այն տեղ պիտի մեռցունէին . բայց ողորմութեամբ Աստուծոյ այն վտանգէն ևս ազատեցանք , և արդիւլեցանք այսուհետև ի վիճակ երանել . նաև զիշեր և ցարեկ երկու զավագ պահապան եղեալեմք առ ի պահպանել զմեզ . մինչև Բարձր Սրբազնութեանդ դբարի լուր մի առնուլ . ասպ թէ ոչ երես անկեալ աղաչեմ յոսո Սրբազնութեան կամ այն է որ ժողովուրդը աստի զերծուցանել և կամ այն է որ մեզ աստի փոխադրել և ուրիշ միջոցաւ մեր նուաստութիւնն ազատել . ես ինքնին անձամբ կըխափարիմ ժողովրդոյն սիրոյն մեռանել , քան զամենայն ազգս կորիցէ . վասն զի հազար հինգ հարիւր տնէն աւելի ժողովուրդ կայ յայնմ վիճակի թէպետ տեղուց կուսակալը յառաջ խիտ աղէկ կառավարութիւն ունէր , բայց ան ալ այժմ գործը թուլուցած է , անօգնական մնացած է ազգս . եթէ կամիք քննիչ մի ուղարկեցէք : Մնամք ևն :

(Ստորագրութիւն)

Յօհաննէս Վարդապետ Չար Սանճախի :

Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն

[Տկս րիւ 20 և 26]

« Հոռուց ամեն կրօնական արարողութեանց մէջ կիրեն զինուարական մեծ հանգէս ցցնել : Բազմաթիւ զինուորներ Սուրբ Հայրորդութեանն կընկերանան միշտ . և թափուրներու առեւ մոմէրէն աւելի հրացան կհամրեն : Այս ստուար վճարայ անպատշաճ ցոյցն տեսնելով , կկարծուի թէ կրօնն սուիններու վերայ կթնելու պէտք ունի : Մոռցե՞ր են թէ հաւատքն տարածուեր է Քրիստոսի խոնարհ աշակերտաց համովներ բարոզութեամբն . և կուղե՞ն ներել հաւատալ թէ եկեղեցին Հոռուց շան

Թերուն վերայ նուազ վստահութիւն ունի. քան թէ անոր զօրաց: Չիարդեւիցէ, Պասլի զինուորներն շատ անգամ եկեղեցւոյ մէջ նոյախ գործ կտեսնեն, ինչպէս զօրանոցի մէջ: Չգիտեմք թէ կրօնն ի՞նչ կըսէ անկէ, այլ գիտեմք ինչ որ բարեկարգութիւնն (զինուորաց) միաձև հանդերձի և (կղերի) բազմութեւ շարքի խառնուրդի պատճառաւ կիրոսնէ: Ասիկա ոչ նուազ առիթ է սպասական զինուորներն ծաղրի նիւթ ընել Եւրոպայի ամեն զինուորական ազգերու սուջա: »

« Սահրէ Կողբզն՝ Բիրինալի սպարաւն հասնելով Պոլսի մատուռն կերթայ: Մերագոյն կարգի նախ ճառ կիտսի, որով կհրաւիրէ կարգինաւներն փութով բազմոյն և բարեբախտ ընտրութիւն ընել: Ապա կկարդան ժողովի համար գրուած օրէնքն, և ընտրողներն մի մի կերպով սազել զայն. մի և նոյն երգումն կրենն փոփոխակի մեծ հաշարապետն, իբրև ժողովի վարիչ, ժողովի մտաշարտն, որ անոր արտաքին պահպանան է. գանձուց պաշտօնեան, պատրիարքներն, արքեպիսկոպոսներն և եպիսկոպոսներն, որք շեմքի վերայ կհսկեն, առարեւական նստարապետներն, եկեղեցական եկամտից տեսուչներն և որմածակերու (zuchets) վերակացուններն, վերջապէս, ծերակուտի անդամն և Հոռոսի վերատեսուչներն, պապական զօրաց սպարապետն և Սուրբ Հրեշտակի բերդի հրամանատար երէց կարդինալն կերդնուն հաստատարիմ մնալու: »

« Մատուռն ելլելով կարդինալներն կհանդիպին իրենց մտերիմներուն, որք վառած մտերով անոնց կընկերանան մինչև անոնց խուցերն: Իշխան կարդինալներն ճամփի արտօնութիւն ունին. այլք և: Վեցերորդ հաւարման մէջ խուցերու վերայ վիճակ ձգուած ըլլալով՝ ամեն մէկն իր խուցն կմտնէ. կարդինալներն, որքի վերայ կեցած, դես պանայ խորի անդամներու, առաջնորդներու, Հոռոսի և օտար տէրութեանց ազնուականներու այցելութիւնն կընդունին: Այս ժամէս սկսեալ, Պասլի հասոյթից տեսուչ կարդինալի առօրեայ իշխանութիւնն կգաղթի: Իշխանութիւնն կիմ փոփոխի բոլորովն Սահրէ Կողբզի ձեռքն, որ կվարէ զայն փոխադրելով իր կարողութիւններն երեք կրօնապետ կարդինալներու, փոխանակաւ ամեն մէկն մէկ օր կվարեն զայն: »

Ժողովի Գործը

Գիշերուան մէկ և կէս ժամուն արարողագետն կանցնի խուցերու առջևէն մէկ գանդակիկ զարնելով: Ասիկա նշան է, որով իմաց կտրուի այցելութիւնն թէ չուերու ժամանակ է: Մի և նոյն ազգն կէս ժամ միջոց տարով երկու անգամ ևս կկրկնուի. և երրորդ պատուէրին կընկերանայ այս բարձրաձայն խօսքը (Extra omnes—դ՛ուրս ելէք ամենքդ). այն ատեն ամեն մարդ ժողովի մէջ մնալու չէ, դուրս կելլէ. և Պասլի եկամտից տեսուչ կարդինալն ի պալատն կկապէ (ժողովն): Անոր կընկերանան երեք դասապետ կարդինալներ, այսինքն եպիսկոպոսաց կարգի զլխաւորն, քահանայից կարգի զլխաւորն, սարկաւազաց կարգի զլխաւորն: Սակէ դատ, արարողութիւնն կլմնայ մարաջադի և ժողովի անտեսադարի գործակցութեամբն: »

« Նախ կզոցեն այն փողոցի երկու ծայրն, որ Բիրինալի հրապարակէն կտանի դէպի Չորս Առբերներու ճամբաներու կիցքն: Այն փողոցի բնակիչներու ընտրութեան կախուած է կամ անկէ ելլել կամ բանտի մէջ մնալ: Կարդինալներու խուցերն պալատի մեծ թևի երկու յարկերն զստալ զստալ լորուած են, և յիշեալ փողոցի և պալատի պարտէզներու վերայ կնային: Ենքի ներսի դին այն բան խուցերու բաժնուած է, որքան կենդանի կարդինալ կան: Մեզ ևս, հարկէ, զիտողութիւն ընել հոս թէ, ըստ ամենայնի բուն նշանակութեամբ չէ կարդինալներու բնակարաններու խուցի անուն տալն. այն բնակարաններու ամեն մէկուն մէջ կան մի դահլիճ, մի մեշարան, մի սպասարարի սենեակ և մի խոհարան: Ստոյգ է որ հասարակաց բնակարանքս, առանց վարագուրներու և օթոցներու են այնպէս ինչպէս պալատի խուցերէ լիտնի ժողովն, և հանգիստ տուններու մէջ մեծ տարբերութիւն կայ: Խուցերու (որովհետև սովորութիւն ըրերեն այնպէս բուլ) կաճք կարասին սարդ են. բայց վայելուչ, եւ ծածկոյններն, դռներու սրակապաններն (փերտէ), վարագուրներն մանիշակի անկուած են, եթէ կարդինալն մեռած Պասլի արարածն է. անոնք կանաչ են, եթէ (կարդինալն) անկէ առաջ եղած է: Մի և նոյն դանազանութիւնն զգեստի մէջ ալ կտեսնուի: Կարդինալներն երկայն պոչաւոր կանաչ և մանիշակի գոյներով վերարկու կզգենուն ժողովէն ելլելով: Բայց և այնպէս կպահեն իրենց կարդինալական զլխարկն և կարմիր փեղոյրն: »

« Իւրարանջիւր կարդինալի խուցի առջև կհսկէ մէկ պալատ-պահակ, զոր ամեն օր վիճակահանութիւնն կորոչէ: Այն պաշտօնեայն պատուոյ պահպան է և ոչ թէ տեսուչ. որովհետև անոր յանձնուած չէ ելեմուտներն ներքէ: Սովորութիւն է որ Պասլ ընտրուած կարդինալի պահպանն զրամական պարգև ստանայ, զոր աչքածակութեամբ իր գրպանն կկցնէ: Գրամական պարգևի ազնիւ հողներու մէջ զրգուած փափուկ զիւրագապութիւններն անձանօթ են բոլորովն Հոռոս: »

« Ժողովն պահպանութիւն կընեն Հելվետաց մէկ վաչտ, հետեւակայ մէկ խմբակ, որք Բիրինալ պալատի ներսի դին կկենան, ազատ և պալատինի պահակներ, որք Կոնսիլտի պալատն կկենան, հրայանակիրներու մէկ ջոկ, որք Չորս Առբերներու կիցն կպահեն, վերջապէս զինակրաց (ժանդարմ) պահուորդներ, որք Գատրի փողոցի վարն մշտապէս կկենան: Պահակի մնացորդն զօրանոցներու մէջ պատրաստ կկենան, ուստի հարկ չէ զանոնք հանել տալ. որովհետև ժողովուրդն երբէք այնպէս հանդարտ չէ, որպէս այն ատեն երբ փողոցներու մէջ զօրք չստանան: »

Պիտի շարունակութիւն

Պիտի շարունակութիւն: Պիտի շարունակութիւնն իր ամբողջութեամբ կընկերանայ զստալ զստալ լորուած են, և յիշեալ փողոցի և պալատի պարտէզներու վերայ կնային: Ենքի ներսի դին այն բան խուցերու բաժնուած է, որքան կենդանի կարդինալ կան: Մեզ ևս, հարկէ, զիտողութիւն ընել հոս թէ, ըստ ամենայնի բուն նշանակութեամբ չէ կարդինալներու խուցի անուն տալն. այն բնակարաններու ամեն մէկուն մէջ կան մի դահլիճ, մի մեշարան, մի սպասարարի սենեակ և մի խոհարան: Ստոյգ է որ հասարակաց բնակարանքս, առանց վարագուրներու և օթոցներու են այնպէս ինչպէս պալատի խուցերէ լիտնի ժողովն, և հանգիստ տուններու մէջ մեծ տարբերութիւն կայ: Խուցերու (որովհետև սովորութիւն ըրերեն այնպէս բուլ) կաճք կարասին սարդ են. բայց վայելուչ, եւ ծածկոյններն, դռներու սրակապաններն (փերտէ), վարագուրներն մանիշակի անկուած են, եթէ կարդինալն մեռած Պասլի արարածն է. անոնք կանաչ են, եթէ (կարդինալն) անկէ առաջ եղած է: Մի և նոյն դանազանութիւնն զգեստի մէջ ալ կտեսնուի: Կարդինալներն երկայն պոչաւոր կանաչ և մանիշակի գոյներով վերարկու կզգենուն ժողովէն ելլելով: Բայց և այնպէս կպահեն իրենց կարդինալական զլխարկն և կարմիր փեղոյրն: »

չզղացուիր, և թօք է, բնական արժողութեանց վրայ հանդիմանութիւնն և կարևոր գործողութեանց մէջ չմտնելու փափաքն ընդհանուր է: Անգլիոյ քոնսուլ վերստին ինչ և մինչև 87 1/2 ժամատու մնալով, ետև 87 1/2 ժամատուց: Ուրիշ կառավարութեանց պարտաւորման ամենին, երկարուողոյ և քանրի բաժնիներն ալ գինն բնական կորստուցին բայց ի քոնսուլներ բարձրակի փոխաւորութեանն որ 77 1/2 սկսելով 81 1/2 ժամատուց: »

Հեռագրով վերջին գինն այսպէս են: Սաղիւս 30/0 87 1/2 ժամատու 30/0 66.70: Տանկատան 60/0 (1858) 69: Կոնսուլի զ 50: Եղիպտոս 70/0 98: Հնդկաստան 50/0 103 1/2: Կոնսուլի բամբակ 70/0 81 1/2: Միացեալ Նահանգք 50/0 80: Ինք օթթօման բանք 16 1/2: Բնականութիւնն օմանեան 3 առաւելութիւն: Կոնսուլանքալ բանք 14 1/2: Լիվերքուի բամբակի շուկայն վրայ շարժուս եղած գործողութիւններն սահմանադրէն և վաճառողներն իրենց օրական անոթըստ պէտք կգանձուցանեն շաբ գործք կնին: Թէպէտև վերջն օրերն ակտիվ հակամտութիւն կցուցուէր վար գինն ըով վաճառումն ընելու բայց շահ գնոյն բարձրանալն գինն բարեբախտութիւնն տրոջից և շուկան աւարտեց իրարին 1 1/2 փնչ և 2 1/2 փնչ վար են: Սերիկի բամբակի վրայ համեմատաբար բաւական առևտուր եղաւ, բայց գինն ընդհանր 1 1/2 փնչ և 2 1/2 փնչ վար են: Սիլիկի բամբակի վաճառող չար և գինն իրարին 1 1/2 փնչ և 2 1/2 փնչ ինչ: Եղիպտոսի և Իզմիրի տեսակներն իրարին 1 1/2 փնչ և 2 1/2 փնչ: Հնդկաստանի բամբակի կամբար խիստ տեղացաւ և գինն շատ տնայնացան, լա տեսակներն 1 1/2 փնչ և 2 1/2 փնչ տեսակներն աւելի նուազ գինն ըով վաճառուցան: Չինաստանի տեսակներն 1 1/2 փնչ և 2 1/2 փնչ: Եւրոպայի վաճառումն 28,120 բալ, որուն 4,210ն տուրև առի, 7,810ն օտար երկրներու և 16,100ն ներքին սպառման համար է: Համբարն կայ 346,990 բալ անցեալ տարուան այս ժամանակի 207,210 բալ համբարն դէմ: »

Ամերիկայի եկած խաղաղական լուրերուն և դրամի սղութեան պատճառաւ, անցեալ շաբթու Մանչեստրի շուկայն վրայ նշանակուած հանդարտութիւնը բոլոր այս շաբթու շարունակեց և գինն անկել ինչ, զորոնք որոշելու շաբ առևտուր չըլլալով, նշանակուած գինն իսկական չեն, անտարակոյտ ակտիվ վար գինն կընդունին, թէր ծախելու փափաքը մանրիկերու և կտաւայ որժողութիւնը գործք առաջարկուի. ուստի Ամերիկայն վալիք լուրերէն կայեալ է գիններուն զօրանալն կամ ակտիվ տկարանալն: »

Յուցակ գնոց և առևտրական տեղեկութիւնը հայժայթեալ Պարոնայի Չօրճ Արեւը Ուրի և Ընկերաց George Frase, Son, and Co.) յանձնարարական վաճառակարք ի Մանչեստրէ:

Բամբակի գինն	տարբերութիւնն	
գին 1864 ամի	գին 1863 ամի	
Օղոստոս	Մոյն ատեն	
փեննի	փեննի	
Ամերիկայի Ար Սալադ	50 / 54	35 / 50
Եղիպտոսի	30 1/2 / 32	20 / 22 1/2
Չինականի և Յունաց	23 1/2 / 24 1/2	16 / 19
Սուրբի Գիննի Կարգարի	25 / 26	19 / 20
Մարաթի Տիննի Կարգարի	22 / 23	16 / 17 1/2
Բանկալայի	17 1/2 / 17 1/2	12 1/2 / 13 1/2
Չինաց և Յունի	10 1/2 / 20 1/2	14 1/2 / 14 1/2

ԿՏԱԻՆԵՂԷՆ ԶԵՌԱԳՈՐԾ ԿԱՄ ՄԱՆԻՃԱՏՈՒՐԱ ՄԱՆՁԵՍՏԵՐ

Անթափ Մադափոլլանս — Grey Madapollams.

Գրգիւր	Կտարակ	Կտարակ	Կտարակ	Կտարակ	Կտարակ
ճիւղ	ճիւղ	ճիւղ	ճիւղ	ճիւղ	ճիւղ
31	13x8	2 8	24	6/6	6/9
32	14x10	3 0	"	7/9 1/2	8/1 1/2
"	14x13	3 2	"	8/1 1/2	8/6
"	16x15	3 8	"	9/9	10/1 1/2

Անթափ Բամբակի կտաւ — Grey Printers.

36	14x13	6 8	58	17/6	18/0
34	16x16	8 8	50	21/6	25/0
"	17x17	9 4 6	"	25/6	26/9
36	16x16	9 6	"	24/6	25/9
"	17x17	10 0	"	27/0	29/0
"	17x19	10 8	"	24/3	31/6
"	19x19	11 0	"	32/0	33/6

Անթախ T Մարթա—Grey T Cloths.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 19 12x10, 20 12x12, etc.

Շատ տեսակներուն գինն 6ֆ. էն մինչև 9ֆ. Թօփին իջեցուցինը բայց խիստ անկանոն են :

Անթախ Ամերիկան—Grey Long Cloths.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 27 17x17, 32 14x11, etc.

Գինն 6ֆ. էն մինչև 1 շիլին և 1 շիլին վար կնշանակենք :

Անթախ Շորտինգս—Grey Shirtings.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 39 12x9, 40 14x10, etc.

Թօփին 3ֆ. էն մինչև 1 շիլին աման են բայց գինն 6ֆ. էն որոշեալ չեն :

Անթախ Մերմեր—Grey Jacquets.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 30 10x8, 32 12x12, etc.

Թօփին 3ֆ. էն մինչև վար են :

Անթախ Մուլլս—Grey Mulls.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 39 10x8, 40 10x9, etc.

Թօփին 3ֆ. էն մինչև վար են :

Ճերմակ Սափաշիուր—White Tanjibs.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 29 1 12x12, 33 2 0 12x10, etc.

Թօփին 2ֆ. էն մինչև 3ֆ. պակաս կարճ են :

ՄԱՆԱԾԳ

Վ օտրը Տուխտ—Water Twist.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 4/14 միջ. թիւ 12, 16/24, etc.

Ինչպէս որ լիարժէն 1ֆ. էն մինչև 1 1/2ֆ. պակաս կարճ են :

Մուլլ Տուխտ—Wule Twist.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 4/14 միջ. թիւ 12, 16/24, etc.

Լիարժէն 1ֆ. էն մինչև 1 1/2ֆ. վար են :

Էքստրա Մանած—Extra Hard.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 4/14 միջ. թիւ 12, 6/24, etc.

Լիարժէն 1ֆ. էն մինչև 2ֆ. պակաս կարճ են :

Կրկնաթել Մանած Հիւսելու և Կարելու.

Table with 4 columns: size, width, length, and price. Includes items like 4/14 միջ. թիւ 12, 6/24, etc.

Լիարժէն 1 1/2ֆ. էն մինչև 2ֆ. պակաս կարճ են :

ԲՈՒՐԴ. Լիարժէն և Լանդոն : 13 Մեպտեմբեր :

Այս շաբթուս Լանդոնի Հրատարակին վերայ խնդրին ազէկ էր, և գինն 6ֆ. էն վար, բայց Լիարժէն մէջ Հանդարտ :

Table with 2 columns: item name and price. Includes items like Սպանիոյ Լիանդա, Սիրիայի Լան, etc.

ՄԵՏԱՔՍ. Լանդոն : 13 Մեպտեմբեր :

Խնդրին ազէկ է, և գինն 6ֆ. էն մինչև :

Table with 2 columns: item name and price. Includes items like Իտալիոյ Միլանի Բեքզափ, Պարսկաստանի, etc.

ԿՈՆՏՈՒԻ ԱՊՐԱՆՔ :

Սորէի հասարակ Լեւորէն 3 1/2 ֆ. Թորէի Բորտի Բորտի 1 1/2 ֆ. Թորէի Բորտի 7 1/2 ֆ. Թորէի Բորտի 12 1/2 ֆ. 8 1/2 ֆ. Թորէի 13 1/2 ֆ. Թորէի 16 1/2 ֆ. Թորէի 18 1/2 ֆ. Թորէի 1 1/2 ֆ. Թորէի 1 1/2 ֆ.

Table with 2 columns: item name and price. Includes items like ՇԱՔԱՐ, Բանկալայի Կասիտոր, Բեննարէի ճերմակ, etc.

Large table with multiple columns: item name, price, and other details. Includes items like ԲՈՒՆՁ Բանկալայի, Մարթա, Կարտիլի, etc.

ՏԵՐԵԻ ԽՄԱԳԻՐ Կ. Վ. ՇԱՀՆԱԶԱՐԱՆՏ

Printed and published by K. Vardapete Shahnazariantz, 151, Rumford-street, Chorlton-on-Medlock, Manchester.---Tuesday, September 13, 1864.